

держави, бажано, щоб в майбутньому кількість таких підприємств зросла, а разом з ними з'явилися нові види повітряних суден, розроблені на території України.

Література

1. Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення в Україні. URL: <https://https://bit.ly/375qSsJ>
2. Юридична газета online. Всеукраїнське професійне юридичне видання / Повітряні перспективи України. URL: <https://jur-gazeta.com/interview/povitryani-perspektivi-ukrayini.html>
3. Авиационный портал. Сервис и технологии. Проблеми розвитку авіаційних послуг у цивільній авіації України. URL: <https://avia.biz.ua/news/konkurs/2461-problemi-rozvitku-aviatsijnih-poslug/>
4. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-aktualizuvav-strategiyu-vidrodzhennya-aviabuduvannya> (дата звернення: 12.10.2020).
5. Мотор Січ. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мотор_Січ (дата звернення: 12.10.2020).

УДК 340:203:35.073.537 (043.2)

Тюбай А.В., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Миронець О.М., к.ю.н.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ ТА ПРИЧИН АВІАЦІЙНИХ КАТАСТРОФ

Комерційні перевезення пасажирів, їх багажу та вантажу за допомогою авіаційного транспорту вважається найбезпечнішим та найшвидшим. Незважаючи на ряд переваг, у випадку авіаційних подій та інцидентів перевезення повітряним транспортом посідають чи не найперше місце за кількістю жертв. У зв'язку зі зростанням кількості таких подій, теоретико-правові аспекти авіакатастроф та юридичної відповідальності за них не втрачають своєї актуальності для наукових досліджень.

Так, відповідно до п. 49 ст. 1 розділу I Повітряного кодексу України (далі по тексту – ПК України), катастрофа – авіаційна подія з людськими жертвами, що призвела до загибелі або зникнення безвісти когось із пасажирів, членів екіпажу або третіх осіб, а також у разі отримання ними тілесних ушкоджень зі смертельним наслідком під час: а) перебування у цьому повітряному судні; б) безпосереднього зіткнення з будь-якою частиною повітряного судна, включаючи частини, що відокремилися від цього повітряного

судна; в) безпосередньої дії струменя газів реактивного двигуна; г) зникнення безвісти повітряного судна [1].

Серед причин настання вказаного характеру авіаподій можна назвати різні. Так, відповідно до статистики сайту PlaneCrash.com, умисні авіакатастрофи є одними з найбільш поширених [3]. До таких катастроф відносяться терористичні акти, які можуть бути здійснені як і на борту (вибухові речовини та/або прилади, які можуть потрапити на борт за допомогою пасажирів або багажу тощо) так і ззовні (умисна ліквідація повітряного судна за допомогою зброї, техніки та/або іншого повітряного судна). Хоча за даними Bureau of Aircraft Accidents Archives вище згадана причина складає всього 5% [2].

Неналежне конструювання літального апарату при його розробці у більшості випадків спричиняє аварію. Прикладом може слугувати недосконалість запірного механізму дверцят вантажного відсіку, як це було під час катастрофи DC-10 під Парижем у 1974 р. [4].

Погодні умови складають 6% від усіх можливих чинників авіатрощ. Неодноразово туман, гроза та дощ ускладнювали управління повітряним судном, а неправильні дії пілотів провокували виникнення аварії. Механічні несправності та недотримання правил експлуатації літака часто стають причиною загибелі екіпажу та пасажирів (у загальному 24%). Зіткнення літаків з птахами (відноситься до категорії «Інше» у статистиці Bureau of Aircraft Accidents Archives) [2].

Згідно з п. 49 ст. 1 розділу I ПК України, до катастроф також належать випадки загибелі когось із осіб, які перебували на борту, у процесі їх аварійної евакуації з повітряного судна. У разі отримання тілесних ушкоджень, внаслідок яких протягом 30 діб із часу авіаційної події настала смерть, вони класифікуються як тілесні ушкодження зі смертельним наслідком [1].

Людський фактор також досі відіграє роль однієї з основних причин авіакатастроф. Його розуміння нині представлено як причина катастрофи, яку неможливо передбачити та уникнути. Інколи від поведінки екіпажу повітряного судна залежать життя пасажирів. Летальні наслідки таких випадків нерідко аргументуються помилкою екіпажу. PlaneCrashInfo.com проаналізували понад 1000 авіакатастроф по всьому світу з 1950 по 2010 роки. Результати наступні: помилка пілота була причиною більш ніж половини з них – 53%. Компанія Boeing у власному дослідженні відносить до «людського фактора» не лише помилку пілота, а й низку різних причин: наприклад, якщо пілот прийняв

хибне рішення, пов'язане з поганими погодними умовами. Згідно з такими даними, людський фактор був причиною близько 80% усіх аварій [2].

У сучасній реальності у світового співтовариства є ще одна причина своїх внутрішніх різносторонніх змін для того, щоб дати досить швидку реакцію на своє подальше існування та розвиток в умовах боротьби з COVID-2019 [5, с. 439]. Вказане повною мірою стосується й убезпечення авіації у пандемічний час з метою вироблення ефективної захисної авіаційної політики, так як запобігання порушенням прав людини є ключовою складовою захисної політики кожної країни світу [6, с. 585].

Отже, авіаційна катастрофа як подія на повітряному транспорті, що, як правило, супроводжується людськими жертвами, може мати причини різної природи. Так, деякі з них залежать безпосередньо від людей (дотримання правил експлуатації, правильне конструювання авіасудна на підприємстві), інші – створюють умови та/або провокують виникнення аварії (природні чинники, людський фактор).

Література

1. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. (дата звернення: 10.10.2020).

2. Ліга.net Почему они падают: все 26 000 авиакатастроф за 100 лет в семи графиках. URL: <https://www.liga.net/incidents/articles/pochemu-oni-padayut-vse-26-000-aviakatastrof-za-100-let-v-semi-grafikah> (дата звернення: 15.10.2020).

3. Суспільне новини. Летіти без страху. Відповідаємо на найпоширеніші запитання про авіакатастрофи. URL: <https://suspiilne.media/7904-letiti-bez-strahu-vidpovidaemo-na-najposirenisi-zapitanna-pro-aviakatastrofi/> (дата звернення: 15.10.2020).

4. Катастрофа DC-10 під Парижем. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Катастрофа_DC-10_під_Парижем#CITEREFReport (дата звернення: 15.10.2020).

5. Myronets O.M., Danyliuk I.V., DembytskaN.M., Frantsuz-Yakovets T.A., Dei M.O. Current Issues and Prospects of Modern Higher Legal Education in Conditions of the Fight against COVID-19. *Cuestiones Políticas*. 2020. Vol. 37, № 65. P. 438-456. DOI: <http://doi.org/10.46398/cuestpol.3865.29>

6. Myronets O.M., Burdin M., Tsukan O., Nesteriak Yu. Prevention of human rights violation. *Asia Life Sciences*. 2019. Supplement 21 (2). P. 577-591.